

Vint-i-quatre famílies condemnades a la penúria

“Aquesta terra és nostra”

Els parcers de Montagut reclamen el dret a treballar una terra que han conreat durant generacions. La incúria de l'administració en el passat i una repressió en el present, que es mou entre el sadisme i la inconstitucionalitat, han fet que aquesta gent desconfiï de la justícia.

Quan arribem al Bisbat de Lleida, trobem de seguida els parcers de Montagut, conjunt de parcel·les en el terme d'Alcarràs, 10 quilòmetres al sud-oest de Lleida. Alguns estan mig ajaguts i d'altres estirats damunt de matalassos que han dut de casa seva, xerren animadament i res no fa pensar en el fort sentiment de ràbia continguda que porten dins. Molts ja han perdut tot el que tenien: ha quedat arrasat per les màquines d'Agrolérida, escortades per les implacables forces de seguretat.

L'actuació de la Guàrdia Civil, però molt especialment de l'empresa de seguretat ESABE, contractada per Agrolérida, ha quedat viva en la memòria de la gent de Montagut i també en els seus cossos. Francesc Dolcet, parcer de 63 anys, no oblidarà mai la manera en què fou colpejat, "els d'ESABE em van deixar l'esquena banyada en sang i el cos ple de blaus".

Carme Bonet, també parcera, ens relata el seu particular encontre amb la policia privada d'ESABE: "Jo havia anat amb el meu fill i altres parcers a buscar aigua per omplir els pous i regar els horts, en unes terres que no eren d'Agrolérida, només sortir del *jeep* vaig veure que ens esperaven els d'ESABE. Vaig acostar-me a ells i llavors ells van fer el mateix, n'eren vuit contra un, em van agafar i em van donar un colp molt fort al cap. El meu fill de 17 anys en veure-ho, va baixar del *jeep* i tots vuit el van apallissar amb patades, cops de puny, de tot, mentre li deien 'hijoputa, maricón, cabrón'. La cosa no es va acabar aquí, enlloc de deixar-lo i marxar, el van emmanillar i se'l van endur a un magatzem on, ben emmanillat el van deixar una hora i mitja fins que amb la Guàrdia Civil d' Alcarràs el vam anar a buscar".

Francesc Dolcet corrobora les declaracions de Carme Bonet: "Jo hi era i us puc ben dir que van pegar tan fort que no s'han atrevit a tornar-hi. Després ja és quan van fer venir els antiavalots de Sara-

gossa, Navarra i Logronyo".

Aquests incidents van tenir lloc farà un parell de mesos, era una més de les constants *razzies* repressives dirigides per l'empresa que manté el litigi amb els parcers. Una altra actuació força contundent i també desproporcionada, va ser la de l'arrencada dels arbres fruiters que tothom va poder veure per televisió. El senyor Dolcet, que recorda encara la guerra civil, en fa un paral·lelisme, "Van ocupar Montagut amb unes maneres pròpies de la guerra, hi havia 300 homes, cavalls, he-

licòpters. No podíem tolerar allò però no vam utilitzar la violència. L'únic que vam fer va ser plantar-nos perquè no passessin i sols per això ens van estomacar de debò, al mateix temps que se'n fotien i ens feien butifarra".

Àngel Modol, parcer i interlocutor d'aquest col·lectiu, va sentir el que deien alguns membres de les forces de seguretat: "No queréis Mossos d'Esquadra, pues que ellos sean la policia y nosotros seremos los represivos". Diversos parcers ens revelen els seus veritables sentiments en

aquell moment: "Som pacífics, però si haguéssim tingut una metralladora els haguéssim mort allà mateix".

NO HI HA AUTORITAT

Una de les sensacions més desencisadores que els parcers de Montagut estan tenint al llarg d'aquest conflicte és que l'autoritat no existeix i que la jerarquia de poders és només una gran farsa. Durant l'arrencada dels arbres fruiters això es va posar de manifest en una escena sorprenent

Cronologia del conflicte de Montagut

1963: Inici de l'expropiació per part de l'estat de les terres de Montagut als canonges. Els canonges eren els propietaris i arrendaven les terres als parcers o colons.

1968: Agrolérida compra a l'església les terres de reserva que no li havien estat expropiades.

1969: Agrolérida proposa a l'Institut Nacional de Colonització -organisme de l'estat propietari de les terres de Montagut- una permuta d'aquestes terres per unes altres al Coscollar que serien per als colons.

1970: La permuta té el vist-i-plau del consell de ministres i Agrolérida, per tant, Vall Companys ja és propietari de les terres.

1970-1977: Els parcers continuen pagant a l'estat els terratges (tributs) quan aquest ja no és propietari.

1977: Agrolérida adreça cartes a cadascun dels parcers perquè deixin les terres i enceta la via judicial per aconseguir l'objectiu.

1979: Instància judicial de desnonament promoguda per Agrolérida.

1982: Després de diverses sentències, es produeix la definitiva que confirma a Agrolérida com a propietari de la terra.

1983: Agrolérida demana al jutjat l'execució de la sentència, ja que vol ocupar les terres.

1983-1990: Enfrontaments diversos entre Agrolérida i els parcers per les terres amb diversos recursos jurídics per part dels parcers que van perdre.

1990, juliol: Dura repressió de les forces de l'estat i de policia privada contra els parcers que es neguen a cedir les terres. Es produeix la destrucció de collites.

1990, 24 de juliol: El Tribunal Superior de Justícia de Catalunya desestima l'últim recurs presentat pels parcers. Queda el recurs de cassació al Tribunal Suprem que, amb els precedents jurídics, és gairebé impossible que falli a favor dels parcers.

MINISTERIO DE AGRICULTURA
 DIRECCION GENERAL DE COLONIZACION Y ORDENACION RURAL
 INSTITUTO NACIONAL DE COLONIZACION

He recibido del colono D. *Francisco Segre Muntés*
 de la finca *Montagut* para su entrega al
 Instituto Nacional de Colonización, la cantidad de Pesetas ~~2.000.000~~
~~cientos ochenta y siete~~
 importe de su ingreso en el día de la fecha.

En *Barcelona* a *19* de *9* de *1962*

El *P. Cugat*

Els parciers continuen pagant a l'estat els terratges (tributs) quab aquest ja no és propietari.

DOMÈNEC UMBERT

Vall Company: de l'estraperlo a Agrolérida

Per conèixer a fons la qüestió del litigi entre els colons de Montagut i Agrolérida, cal explicar la història de Josep Maria Vall Companys, l'empresari més ric de les terres de ponent a qui se li calcula un patrimoni superior als 5.000 milions de pessetes.

Vall Companys va començar a fer fortuna en els anys 40 a través de l'estraperlo. Aleshores ja posseïa la farinera "la Meta", mare del seu petit imperi. Vall Companys comprava excedents de blat per fer pinso al Servicio Nacional de Cereales —monopoli de l'Estat—, enlloc de fer pinso, Vall Companys en feia farina i, com aquesta doblava el preu del pinso, va començar a enriquir-se a una velocitat considerable. Tot aquest frau es realitzava amb plena complicitat del "Servicio Nacional de Cereales", molts funcionaris del qual també van treure el seu profit. "Molts encara corren amb Mercedes gràcies a aquells dies" ens ha dit un conegut diputat lleidatà.

Vall Companys continua la seva línia expansiva en els anys 60 i a principis d'aquesta dècada es fa representant de l'empresa de pinsos "Sanders", cosa que li permet continuar els seus negocis amb el blat que culminen amb la creació de "Piensos del Segre". Però el gran boom vindrà a finals de la dècada quan s'introdueix en el negoci de la ramaderia i passa a controlar milers de granges dedicades a la cria del porc. Les granges no són de Vall Companys sinó que aquest arriba a uns tractes amb els propietaris, a través dels qual aquests posen la granja i el treball i Vall Companys el bestiar i els diners i dona un tant per peça criada a cada granger, així aconsegueix estalviar-se les despeses de la infraestructura i li permet obtenir els màxims beneficis. Ampliant la cria del porc a la del pollastre i el vedell, Vall Companys esdevé així una de les tres indústries del sector més grans de tot l'estat.

Les terres de Montagut, que els colons treballen com a

arrendataris des de fa 300 anys, pertanyien a l'església fins que el 1963 van ser expropiades amb l'objectiu de donar opció a compra als colons. Poc abans d'aquella expropiació es crea Agrolérida amb participació de l'empresari Baró i de Vall Companys, ¿l'objectiu de l'empresa? Fer-se amb les terres de Montagut, per això, Agrolérida ofereix a l'Instituto Nacional de Colonización una permuta de les terres de Montagut —regadiu— per unes altres al Coscollar —pedregals. La permuta és aprovada el 1970 en consell de Ministres. La cosa no acaba aquí ja que els colons —ignorant que l'administració ja no és propietària de la terra, continuen pagant-li a l'Instituto Nacional de Colonización i més tard a l'IRIDA els terratges o tributs d'arrendataris durant un període de més de 6 anys, fins el 1977.

L'administració espanyola cobra durant tot aquest temps per una cosa que no li pertany. Quan Vall-Companys comença a reclamar judicialment

la possibilitat d'actuar en les terres que ja són seves —1977—, els colons no paren de rebre sentències desfavorables als seus recursos durant més d'una dècada, tot produint-se un dels divorcis més escandalosos entre opinió pública i sentències judicials.

Esgotada gairebé la via jurídica —el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya ha desestimant un últim recurs basat en el dret de parceria— els colons que no van voler anar a les terres del Coscollar han hagut de patir les maniobres de Vall-Companys a la seva (d'ell) propietat legal, que no han estat més que intents constants de fer fora els colons. El magnat lleidatà, a banda de les seves empreses en expansió, té en la inversió en la terra la millor excusa per no ser molestat pel fisc, ja que aquest tipus d'inversions desgraven enormement. A més, com la seva indústria està relacionada amb la terra, li permet controlar tot el procés de fabricació sense intermediaris.

Els colons voldrien continuar vivint a Montagut.

que ens explica Carme Bonet, "ja estaven les màquines arrencant els arbres i el meu marit estava encès veient-ho, aleshores un cap de la Guàrdia Civil que el coneixia, va dir-li: 'Severiano ya veo que estás irri-tado pero no te preocupes que haré lo que pueda para salvar los melocotoneros'. Un encarregat d'Agrolérida, Adolfo Rañé, que estava dins un jeep, ho va sentir, va baixar i li va dir al cap de la Guàrdia Civil que dirigia l'operació: 'Aquí tiene que ir todo arrasado y si tiene que haber muer-tas que las haya'. Aquell Guàrdia Civil es va oblidar de sobte de tot el que li havia dit al meu marit i l'arrencada d'arbres va con-tinuar".

Una altra parcera, Maria del Carme Falguera, opina que des del primer moment s'ha barrat el pas al diàleg, "diuen que par-lant s'entén la gent i s'arreglen les coses, però aquí de moment s'ha fet de tot menys parlar".

L'obstinació de l'altra part, Agrolérida, per no negociar –fins el moment d'escriu-re aquestes ratlles– i, sobretot per fer-ho amb tota impunitat és el que més irrita els colons, que comencen a perdre confiança en les institucions, alhora que creix la se-va sensació de solitud per manca de su-port. Alguns ja fa temps que imaginaven que podria venir una situació semblant a la que es troben, però mai no haurien cre-gut que un particular pogués imposar el seu criteri per damunt de tot. Àngel Mò-

dol expressa aquest sentiment d'impotèn-cia, "nosaltres ja sabíem que Agrolérida ens la jugaria un dia, però pensàvem que els governs estaven per damunt d'Agrolé-rida. Ara veiem que ni l'administració cat-alana ni la central són capaces de fer se-ure el senyor Valls Companys a negociar".

VOLER-SE MORIR

Les terres de Montagut són els paisatges que han vist tota la vida la majoria dels membres de les 24 famílies que hi viuen. Són les mateixes terres que, en el passat, pares, avis, rebesavis i així fins a 300 anys, ja havien treballat. El lligam dels colons amb la terra és més del que els contractes jurídics puguin expressar. Per això no es fa del tot estrany sentir dir a Carme Bonnet que, "quan les màquines aixafaven els arbres jo volia que m'aixa-fessin a mi també. Volia morir-me". Francesc Dolcet, tot i que trist, comparteix amb Àngel Mòdol l'esperança, "que és l'últim que és perd", afirmen ambdós. Francesc Dolcet persevera, "en tot cas, la terra no se la poden endur".

Els colons ens confirmen que aquest misteriós sentit de continuïtat es manté més fort que mai entre els joves de Mon-tagut, "la majoria volen quedar-s'hi i existeix una autèntica passió per treballar la terra. Molts es casen, però no marxen, si-nó que es queden a viure a casa els pares

i, fins i tot, es dona el cas que en alguna llar hi conviuen tres matrimonis de gene-racions diferents". De tota manera, Àngel Mòdol ens diu que els colons no solen viure molts anys, "hi ha alguna excepció, però la majoria es moren entre els seixan-ta i els setanta, han tingut que subsistir menjant més cargols que carn".

No hi ha dubte que, amb els darrers esde-veniments, l'estampa de benestar que Montagut podia oferir als forans en altre temps, s'ha estripat. Carme Bonet ens par-la de l'estat anímic del seu fill –el mateix que van emmanillar– "ara té 18 anys i l'al-tre dia el vaig veure plorar. S'havia tret el carnet de feia poc i tenia la il.lusió de compar-se un cotxe de segona mà amb els diners de la collita. Almenys ell és jove i podrà fer altres coses, però a nosaltres ja no ens voldran enlloc".

Tot i el desgavell, la festa de Santa Anna s'ha celebrat a Montagut a l'igual que cada any, el 26 de juliol, ja que, segons els par-cers, "les orquestres estaven contractades de feia temps i a les nostres festes hi ve gent de totes les comarques de Lleida". A més, el sentiment comunitari que unia les famílies de Montagut s'ha fet més intens, Maria Carme Falguera així ho sent, "havi-em tingut alguna picabaralla entre algunes famílies, d'aquelles que et tires a l'esque-na. Ara, quan ha calgut, tots hem fet pi-nya sense excepció".

Albert Punsola